

Bağımsız Denetim Kalitesi Finansal Performansı Etkiler mi? BİST Sınai Endeksi'nde Bir Uygulama

Adem Ruhan SÖNMEZ*

Reyhhan SARIÇİÇEK**

Öz

Bu çalışmada bağımsız denetim kalitesinin finansal performans üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu kapsamda denetim kalitesi göstergeleri olarak denetim komitesi üye sayısı, denetçi görüşü ve denetim firması büyüklüğü, finansal performansın ölçümünde ise ROA, ROE ve Tobin Q değişkenleri kullanılmıştır. Araştırmanın veri seti, BİST Sınai Endeksi'nde yer alan 123 şirketin 2015-2021 yılları arasına ait yıllık verilerini kapsamaktadır. Verilerin analizinde doğrusal panel regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; denetim komitesi üye sayısı ile ROA ve ROE arasında ilişki bulunamazken, denetim komitesi üye sayısı ile Tobin Q ile anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu; denetçi görüşü ile ROA, ROE ve Tobin Q arasında bir ilişki olmadığı; denetim firması büyüklüğü ile ROA arasında ilişki olmadığı ve denetim firması büyüklüğü ile ROE ve Tobin Q arasında anlamlı ve negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağımsız Denetim Kalitesi, Finansal Performans, Denetim Komitesi Üye Sayısı, Denetim Görüşü, Denetim Firması Büyüklüğü

Does Audit Quality Affect Financial Performance? An Application on the BIST Industrial Index

Abstract

In this study, the effect of independent audit quality on financial performance was investigated. In this context, the number of audit committee members, auditor opinion and audit firm size were used as audit quality indicators, and ROA, ROE and Tobin Q variables were used to measure financial performance. The data set of the research includes the annual data of 123 companies included in the BIST Industrial Index for the years 2015-2021. Linear panel regression analysis method was used to analyse the data. The results revealed that there is no significant relationship between the number of audit committee members and ROA and ROE. However, the study found that there is a significant and positive relationship between the number of audit committee members and Tobin Q. Also, there is no relationship between the auditor's opinion and ROA, ROE, and Tobin Q, and no relationship between firm size and ROA, according to the study. The results also pointed to a significant and negative relationship between audit firm size and ROE and Tobin Q.

Keywords: Independent Audit Quality, Financial Performance, Number of Audit Committee Members, Audit Opinion, Audit Firm Size

Geliş/Received: 02.11.2022

Kabul/Accepted: 26.04.2023

• **Etik Kurul Beyanı:** Bu çalışma, insanlardan veri ve örnek toplamayı gerektiren, anket, inceleme, alan çalışması ve deney içeren araştırmalar kapsamına girmediğinden etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir.

* Dr. Öğr. Üyesi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Üzümlü Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü, ademruhan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6494-6482

** Dr. Öğr. Üyesi Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Akyazı Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü, reyhansaricicek@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8902-6853.

(Makale Türü: Araştırma makalesi)

Giriş

İşletmelerin büyümesi ve faaliyetlerinin gelişmesi ile birlikte işletmelerde yapılan mali işlemlerin de sayısı ve karmaşıklık düzeyi artmıştır. İşlemlerin hem sayısal düzeydeki artışı hem de yapısal olarak karmaşıklaşması, bu işlemlerin kayıtlara hatalı geçirilmesi olasılığını artırmakta ve bu da hatalı finansal raporlar oluşturulması sonucunu beraberinde getirmektedir. Güvenilir finansal bilgiye olan ihtiyaç günümüzde her zamankinden daha yoğun bir biçimde hissedilmektedir. İki binli yılların başlarından itibaren yaşanan finansal skandallar, finansal tabloların bağımsız denetiminin kullanıcıların güvenilir bilgi ihtiyacını karşılamada gerekli ve vazgeçilmez olduğunu, ancak tek başına yeterli olmadığını göstermiştir. Finansal tablo kullanıcılarının güvenilir bilgi ihtiyacının tam anlamıyla karşılanmasında en büyük pay kaliteli bağımsız denetimlere aittir.

Bağımsız denetim kalitesi, kurumun sorunlarını ve şirket paydaşları arasındaki bilgi asimetrisini azaltan, aynı zamanda kurumu denetim raporu hatalarından kaynaklanan kayıplara karşı koruyan bir kurumsal yönetim mekanizması olarak tanımlanabilir (Cruceana, 2021: 320). Kaliteli bağımsız denetimin finansal tablolardaki hata ve hileleri ortaya çıkarma olasılığı yüksektir. Finansal tablo kullanıcıları bağımsız denetim kalitesinden emin olduklarında, sunulan finansal bilgilere daha çok güveneceklerdir. Tarafsız ve yanlış bilgilerden uzak olduğu düşüncesiyle kaliteli bağımsız denetim sürecinden geçmiş finansal tablolar yatırımcıların daha doğru finansal kararlar almasına yardımcı olabilir. Bu bağlamda kaliteli bağımsız denetime tabi olan işletmelerin yatırımcılar tarafından daha çok tercih edilmesi olasıdır. Diğer taraftan kaliteli bağımsız denetim süreci, yüksek kalite ve performansta denetimlerin gerçekleştirilmesine yardımcı olmak üzere denetim firması tarafından kullanılan tüm ölçütler olarak tanımlanmıştır (Reid vd., 2018). Bu araştırmada gerçekleştirilen kaliteli bağımsız denetimin işletmenin finansal performansına bir yansımalarının olup olmayacağı veya yansımaların hangi şekilde olacağı sorusuna cevap aranacaktır.

Literatürde dünya genelinde bağımsız denetim kalitesi ve işletmenin finansal performansı arasındaki ilişkiyi ele alan pek çok çalışma bulunmaktadır, ancak ülkemiz açısından ele alındığında bu konuda çok sınırlı sayıda çalışmanın var olduğu tespit edilmiştir (Cengiz vd., 2017; Tuan, 2019; Önder ve İrkörücü, 2020; Kesen ve Salur, 2020; Akçakanat ve Aksoy, 2021). Bu çalışmalarda, Cengiz vd. (2017) BİST imalat sektöründe yer alan 90 şirkete ait 2010-2014 yılları arasındaki verileri analiz ederek bağımsız denetim kalitesinin finansal performans üzerindeki etkisinin anlamlı ve pozitif olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Tuan, (2019) BİST'de işlem gören finansal olmayan kuruluşlardan 2010- 2017 yılları arasında elde ettiği verilerin analizi sonucunda bağımsız denetim hizmetinin kalitesinin şirketin finansal performansını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Önder ve İrkörücü (2020), BİST 100'de yer alan 96 şirketin 2012-2016 yılları arasındaki verilerini inceledikleri çalışmalarında bağımsız denetim kalitesi ve işletmelerin finansal performansı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit etmişlerdir. Kesen ve Salur (2020) BİST imalat sektöründe yer alan 148 firmanın 2013-2018 yılları arasındaki finansal verilerini analiz ederek denetim kalitesinin finansal performansı temsil eden

değişkenleri farklı oranlarda etkilediğini ortaya koymuşlardır. Akçakanat ve Aksoy (2021) metal eşya sanayi sektöründeki şirketlerin 2016-2020 yılları arasındaki verilerini kullanarak, kurumsal yönetim ve denetim kalitesinin işletme performansına olan etkisini tespit etmeye çalışmışlar ve işletmelerin bağımsız denetiminin büyük denetim firmaları tarafından gerçekleşmesi durumunda özkaynak karlılıklarının pozitif yönde etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır.

Bu çalışma BİST Sınai Endeksi'nde yer alan 123 şirketin 2015-2021 yıllarına ait verilerini analiz etmek suretiyle denetim kalitesi ve işletmenin finansal performansı arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koyarak alana katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Muhasebe mesleği gücünü finansal bilgi kullanıcılarının ekonomik kararlarına dayanak oluşturacak yüksek kaliteli finansal bilgileri sağlayarak, finansal tablo kullanıcılarının ihtiyacına uygun, dürüst açıklamaları rapor etmesinden alır. Finansal tablolarla ilgili teknik görüşlerini ifade ederken bağımsız denetçi birçok risk ile karşı karşıyadır ve bundan dolayı bağımsız denetimin yüksek kalitede yapılması gerekir (Salih ve Flayyih, 2020).

Bağımsız denetim kalitesi kavramı finansal çevrelerin kaliteli bağımsız denetim yönünde beklentilerindeki artışla birlikte akademisyenlerin ve meslek mensuplarının yoğun olarak ilgisini çeken bir konu olmuştur. Ancak alandaki yoğunlaşmaya rağmen, hem standartlarda hem de literatürde bağımsız denetim kalitesi kavramının tam ve net bir tanımı yapılamamıştır. Bağımsız denetim kalitesine ilişkin literatürde ilk tanım De Angelo'ya aittir. İlgili tanımda bağımsız denetim kalitesi, bağımsız denetçinin müşteri işletmenin muhasebe sistemindeki ihlalleri tespit etmesi ve bunları bağımsız denetim raporunda belirtmesi için piyasa tarafından belirlenen bir olasılık şeklinde tanımlanmıştır (DeAngelo, 1981).

Bağımsız denetim kalitesi birçok faktörden etkilenmektedir. Bağımsız denetim kalitesini ölçmek için literatürde denetçinin bağımsızlığı, rotasyon uygulaması, bağımsız denetim firmasının büyüklüğü, denetim ücreti, denetim komitesi büyüklüğü, denetim süreci, şeffaflık raporu, etik standartlar, denetim personelinin bilgi ve tecrübesi, denetçi görüşü, işletme kültürü gibi pek çok gösterge kullanılmaktadır (Akçay ve Bilen, 2018; Önder ve İrkörücü, 2020; Phan vd., 2020; Detzen ve Gold, 2021). Bu çalışmada bağımsız denetim kalitesinin göstergeleri olarak, denetim komitesi üye sayısı, denetçi görüşü, denetim firması büyüklüğü değişkenleri alınmıştır.

Denetim kalitesi- Denetim Komitesi Üye Sayısı İlişkisi

Finansal Raporlar işletmenin iç ve dış paydaşları için önemlidir (Mashuri ve Ermaya, 2022). Faal ve bağımsız bir denetim komitesine sahip işletmelerde, finansal tablo kullanıcılarını aldatici şekilde raporlama yapma olasılığı azalmaktadır (Acar vd., 2011) çünkü denetim komiteleri bilgi asimetrisinden kaynaklanan sorunları azaltarak finansal raporlamanın kalitesinin artmasına yardımcı olur (Buallay ve Al-Ajmi, 2019). Ayrıca denetim komitesi, firma yönetimi ve dış denetçiler arasında bir iletişim ağı oluşturmak suretiyle daha kaliteli bir denetimin gerçekleştirilebilmesi için bağımsız denetçinin ve yönetimin fikirlerinin uyumlaştırılmasını sağlar (Akçay ve Bilen, 2018).

Muhasebe konularının karmaşıklığı, denetim komitelerinin yasal sorumluluklarını yerine getirirken gerekli yetkinliklere sahip üyelerden oluşmasını gerektirir. Diğer taraftan denetim komitesinin, finansal raporlama uygulamalarının izlenmesinde farklı görevler üstlenmelerine olanak tanıyan geniş bir uzmanlık ve deneyim yelpazesine sahip üyelerden oluşması, denetim komitesini daha etkili kılacaktır. Bu nedenle, daha büyük denetim komitelerinin daha yüksek düzeyde şeffaflık sağlaması olasıdır (Mnif ve Tahari, 2022). Ancak çok geniş bir denetim komitesi sorumlulukların dağılmasına ve süreç kayıplarına neden olacağından finansal performansı olumsuz da etkileyebilir (Karamanou & Vafeas, 2005).

Literatürde denetim komitesi üye sayısının denetim kalitesine ve dolayısıyla finansal performansa etkisiyle ilgili farklı araştırma sonuçları tespit edilmiştir. Denetim komitesi büyüklüğü ve finansal performans ilişkisinin pozitif olduğu sonucuna ulaşan araştırmalar (Saleh vd. 2007; Bouaziz ve Triki 2012; Aldamen vd., 2012; Aanu, 2014; Aryan 2015; Alqatamin, 2018) veya denetim komitesi büyüklüğü ve finansal performans arasında ilişki olmadığını (Aanu vd., 2014; Moses vd. 2016; ElHawary, 2021) veya negatif ilişki olduğunu (Afza ve Nazir, 2014) gösteren araştırmalar mevcuttur. Bu bilgiler kapsamında araştırmanın denetim komitesi üye sayısı ve finansal performansa ilişkin hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H1a) Denetim kalitesi temelinde denetim komitesi üye sayısı ile firma finansal performansı Aktif Karlılık Oranı (ROA) arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

H1b) Denetim kalitesi temelinde denetim komitesi üye sayısı ile firma finansal performansı Özkaynak Karlılık Oranı (ROE) arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

H1c) Denetim kalitesi temelinde denetim komitesi üye sayısı ile firma finansal performansı Tobin Q arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Denetim Kalitesi-Denetim Görüşü İlişkisi

Bağımsız denetim, bağımsız denetim standartları çerçevesinde işletmenin sunmuş olduğu finansal tabloların ve finansal bilgilerin önceden belirlenmiş ölçütlere uyumlu olup olmadığı hususunda finansal tablo kullanıcılarına güvence sağlayacak bir görüşe varılması amacıyla gerçekleştirilir (Sağlam ve Azgın, 2016). Bağımsız denetçiler, vekâlet teorisine göre finansal raporlamanın şeffaflığını ve güvenilirliğini güvence altına alarak hissedarların çıkarlarının korunmasında önemli bir role sahiptir (Fan ve Wong, 2005). Denetim görüşü nesnel ve firma dışı bir görüşü yansıttığından finansal tablolara olan güveni de artırmaktadır (Hassan ve Farouk, 2014).

Literatürde olumlu denetim görüşünde şirketlerin finansal performansının arttığını gösteren araştırmalar (Cengiz vd.; 2017; Mareque vd. 2019; Önder ve İrkörücü, 2020) bulunmaktadır. Benzer şekilde Ruiz-Barbadillo vd. (2004), denetim kalitesi ile finansal açıdan sıkıntılı şirketlerin şartlı denetim görüşü alma olasılığı arasında pozitif bir ilişki olduğunu, Diab vd. (2021) işletmenin finansal performansı ile şartlı denetim görüşü türü ile istatistiksel olarak anlamlı negatif bir ilişki olduğunu, Mareque vd. (2019) işletmelerin kötü finansal performanslarının olumsuz denetim görüşüyle ilgili

olduğunu bunun yanı sıra aktif karlılığının bağımsız denetçilerin olumlu görüş bildirme olasılığını arttıran faktörlerden birisi olduğunu tespit etmiştir. Bu bilgiler kapsamında araştırmamızın denetçi görüşü ve finansal performansına ilişkin hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H2a) Denetim kalitesi temelinde denetçi görüşü ile firma finansal performansı Aktif Karlılık Oranı (ROA) arasında pozitif bir ilişki vardır.

H2b) Denetim kalitesi temelinde denetçi görüşü ile firma finansal performansı Özkaynak Karlılık Oranı (ROE) arasında pozitif bir ilişki vardır.

H2c) Denetim kalitesi temelinde denetçi görüşü ile firma finansal performansı Tobin Q arasında pozitif bir ilişki vardır.

Denetim Kalitesi- Denetim Firması Büyüklüğü İlişkisi

Bağımsız denetim kalitesine etki eden en önemli faktörlerden birisi denetim firmasının büyüklüğüdür. Büyük bağımsız denetim şirketlerinin geniş bir müşteri portföyüne sahip olmaları, müşteri kaybına ilişkin stres yaşamamaları ve mevcut ün ve itibarlarını geliştirme istekleri, bağımsız denetimin kalitesini olumlu etkilemektedir (DeAngelo, 1981). Dört büyük denetim firması olarak adlandırılan, Deloitte, Ernst& Young, KPMG ve PricewaterhouseCoopers yüksek kaliteli denetimleri gerçekleştirmek için gerekli bilgi ve becerilere sahiptir (Houqe vd, 2012). Ekonomik teoriden yola çıkarak, görece daha yüksek nitelikli insan sermayesine sahip büyük denetim şirketlerinin daha kaliteli denetimler yapacağı tahmin edilmektedir. Çünkü büyük denetim firmaları daha yüksek nitelikli işgücüne sahiptir. Bu da denetimleri gerçekleştirmek için ekiplere daha yetkin ve deneyimli personel ile çalışma olanağı sunar (Khlif ve Samaha, 2016; Nagy vd., 2022). Blokdijsk vd. (2006) büyük denetim firmalarının daha kaliteli denetimler gerçekleştirdiğini ancak ortaya çıkan kalite farkının denetim için harcanan çabadan ziyade büyük denetim firmalarının kullanmış olduğu denetim teknolojisi ile ilgili olduğunu ortaya koymuştur. Özetle küçük denetim firmaları ile kıyaslandığında büyük denetim firmalarının hem beşeri sermaye hem de teknolojik kaynak yönünden daha iyi olanaklara sahip olmaları, gerçekleştirdikleri bağımsız denetimlerin kalitesini olumlu yönde etkilemektedir.

Literatürde, denetim firması büyüklüğünün denetim kalitesini ve dolayısıyla işletmenin finansal performansını olumlu yönde etkilediğine dair pek çok çalışma bulunmaktadır (Ahmed ve Jusoh, 2014; Hassan ve Farouk; 2014; Al Ani ve Mohammed, 2015; Eshitemi ve Omwenga, 2016; Cengiz vd. 2017; Khan ve Subhan, 2019; Önder ve İrkörücü, 2020; Phan vd. 2020; Kesen ve Salur, 2020). Ayrıca denetim firması büyüklüğü ile finansal performans arasında ilişki olmadığını belirten çalışmalar (Woodland ve Reynolds, 2003, Kyereboah-Coleman, 2007) da mevcuttur. Lee vd. (2006) büyük denetim firmalarının kaliteli denetim yapmaya yönelik rekabet avantajlarını giderek kaybettiklerini belirtmişlerdir. Bağımsız denetim kalitesi temelinde firma büyüklüğü ve finansal performansa ilişkin literatür incelendiğinde, bu konuda araştırma sonuçlarının birbirinden farklılık gösterdiği ancak aradaki ilişkinin genellikle pozitif yönde olduğu görülmektedir. Bu bilgiler kapsamında araştırmamızın firma büyüklüğü ve finansal performansa ilişkin hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H3a) Denetim kalitesi temelinde denetim firması büyüklüğü ile firma finansal performansı Aktif Karlılık Oranı (ROA) arasında pozitif bir ilişki vardır.

H3b) Denetim kalitesi temelinde denetim firması büyüklüğü ile firma finansal performansı Özkaynak Karlılık Oranı (ROE) arasında pozitif bir ilişki vardır.

H3c) Denetim kalitesi temelinde denetim firması büyüklüğü ile firma finansal performansı Tobin Q arasında pozitif bir ilişki vardır.

Analiz

Çalışmanın bu bölümünde veri seti, değişkenler ve araştırma modeli, tanımlayıcı istatistikler, korelasyon analizi ve regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Veri Seti ve Değişkenler

Bu araştırmanın veri seti, BİST Sınai Endeksi'nde yer alan 123 şirketin 2015-2021 yıllarına ait yıllık verilerinden oluşmaktadır. Borsa İstanbul'da Sınai Endeksi'nde 2022 yılı itibari ile 190 şirket yer almasına rağmen bu şirketlerden 66 tanesinin araştırma yıllarına ait verisine ulaşılamamıştır. Ayrıca bir şirketin verisinde uç değer görüldüğünden veri setinden çıkarılmıştır. Bu nedenle veri seti 123 şirketten oluşmaktadır. Sınai Endeksi'nde yer alan şirketlerin fazla sayıda olması, Türkiye bağlamında daha genel geçer sonuçların elde edilebileceği düşünüldüğünden ve belirtilen endekste yer alan şirketlerin faaliyetlerinin ülke ekonomisi açısından önemlilik arz ettiğinden dolayı bu grupta yer alan şirketlere yönelmiştir. Araştırma kapsamında yer alan şirketlerin bağımsız denetim kalitesi ve finansal performanslarına ilişkin veriler Kamuyu Aydınlatma Platformu (www.kap.org.tr) web sayfasında yayınlanan bağımsız denetim raporlarından ve Finnet Mali Analiz programından elde edilmiştir.

Tablo 1'de araştırmada yer alan bağımlı ve bağımsız değişkenlere yer verilmiştir.

Tablo 1: Değişkenler ve Açıklamaları

Bağımlı Değişken	Açıklama
Aktif Karlılık (ROA)	Net Kar/Topl. Aktif
Özsermaye Karlılığı (ROE)	Net Kar/ Özsermaye
Tobin Q	(Özsermayenin Piyasa Değeri + Toplam Borçlar)/ Toplam Varlıklar
Bağımsız Değişkenler	Açıklama
Denetim Komitesi Büyüklüğü (DKUS)	Denetim Komitesi'nde yer alan toplam üye sayısı
Denetçi Görüşü (DENGOR)	Denetçi görüşü olumlu ise "1" değil ise "0"
Denetim Firması Büyüklüğü (DENFİRBUY)	Şirket dört büyük denetim firmasından biri tarafından denetlenmiş ise "1" yoksa "0"
Kontrol Değişkenleri	Açıklama
Kaldıraç Oranı (KALDRC)	Toplam Borç / Toplam Varlıklar
İşletme Büyüklüğü (AKTF)	Toplam Aktiflerin Doğal Logaritması

Tablo 1'e göre; çalışmanın bağımlı değişkenleri Aktif Karlılık (ROA), Özsermaye Karlılığı (ROE) ve Tobin Q, bağımsız değişkenleri ise denetim komitesinin büyüklüğü (DKUS), denetçi görüşü (DENGOR) ve denetim firmasının büyüklüğüdür (DENFİRBUY). Kontrol değişkenleri ise kaldıraç oranı (KALDRC) ve işletme büyüklüğüdür (AKTF).

Bu çalışmada doğrusal panel regresyon analizi yöntemi ile bağımsız denetim kalitesi ile finansal performans arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada dengeli panel veri seti kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan modeller aşağıdaki gibidir:

$$ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1 DKUS_{it} + \beta_2 DENGOR_{it} + \beta_3 DENFİRBUY_{it} + \beta_4 KALDRC_{it} + \beta_5 AKTF_{it} + \mu_{it}$$

$$ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1 DKUS_{it} + \beta_2 DENGOR_{it} + \beta_3 DENFİRBUY_{it} + \beta_4 KALDRC_{it} + \beta_5 AKTF_{it} + \mu_{it}$$

$$TOBINQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 DKUS_{it} + \beta_2 DENGOR_{it} + \beta_3 DENFİRBUY_{it} + \beta_4 KALDRC_{it} + \beta_5 AKTF_{it} + \mu_{it}$$

Araştırma modelinde yer alan ROA, ROE ve TOBINQ bağımlı değişkeni, DKUS, DENGOR, DENFİRBUY bağımsız değişkenleri, KALDRC ve AKTF ise kontrol değişkenlerini ifade etmektedir.

Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 2’de modelde yer alan bağımlı ve bağımsız değişkenlerin tanımlayıcı istatistikleri verilmiştir.

Tablo 2: Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Ortalama	Std.Sap.	Min.	Max.
ROA	5.752	9.94	-34.24	99.539
ROE	4.173	117.662	-2955.125	233.08
TOBINQ	1.723	1.967	.31	25.118
DKUS	2.043	.23	1	5
DENGOR	.95	.218	0	1
DENFİRBUY	.541	.499	0	1
KALDRC	54.536	21.661	5.65	125.615
AKTF	3.30e+09	9.85e+09	9240000	1.26e+11

ROA: Aktif Karlılık **ROE:** Özsermaye Karlılığı **TOBINQ:** Tobin q **DKUS:** Denetim Komitesi Üye Sayısı **DENGOR:** Denetçi Görüşü **DENFİRBUY:** Denetim Firmasının Büyüklüğü **KALDRC:** Kaldıraç Oranı **AKTF:** Toplam Aktiflerin Doğal Logaritması

Tablo 2’de verilen sonuçlara göre; veri setinde yer alan şirketlerin aktif karlılığı ortalama %5.75, özsermaye karlılığı ortalama %4.17, Tobin q ortalama %1.72, denetim komitesi üye sayısı ortalama 2 kişi, kaldıraç oranı ortalama %54.53’tür.

Korelasyon Analizi

Tablo 3'te araştırma modelinde yer alan bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3: Korelasyon Tablosu

	ROA	ROE	TOBİNQ	DKUS	DENGOR	DENFİR BUY	KALDR C	AK TF
ROA	1							
ROE	0.734***	1						
TOBİNQ	0.256***	0.134***	1					
DKUS	0.00171	0.0424	0.0294	1				
DENGOR	0.0512	0.0833*	0.0157	-0.0964**	1			
DENFİRBUY	0.0889**	0.104**	0.0688*	0.0604	0.0778*	1		
KALDR C	-0.490***	-0.216***	-0.114***	0.0629	-0.0441	0.181***	1	
AKTF	0.0623	0.167***	-0.128***	0.0528	0.0681*	0.487***	0.235***	1

ROA: Aktif Karlılık **ROE:** Özsermaye Karlılığı **TOBİNQ:** Tobin q **DKUS:** Denetim Komitesi Üye Sayısı **DENGOR:** Denetçi Görüşü **DENFİRBUY:** Denetim Firmasının Büyüklüğü **KALDR C:** Kaldıraç Oranı **AKTF:** Toplam Aktiflerin Doğal Logaritması

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Tablo 3'te belirtilen sonuçlara göre; araştırma modelinde yer alan bağımsız değişkenler arasında çoklu doğrusallığı ortaya çıkarabilecek yüksek korelasyona rastlanmamıştır. Buna göre; denetçi görüşü ile denetim komitesi üye sayısı arasında negatif ilişki, denetim firması büyüklüğü ile denetçi görüşü arasında pozitif ilişki, denetim komitesi ile denetim firması büyüklüğü arasında ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca denetim komitesi üye sayısı ve denetçi görüşü ile ROA arasında ilişki olmadığı, denetim firması büyüklüğü ile ROA arasında pozitif ilişki olduğu, denetim komitesi üye sayısı ile ROE arasında ilişki olmadığı, denetçi görüşü ile denetim firması büyüklüğü arasında pozitif ilişki olduğu, denetim komitesi üye sayısı ve denetçi görüşü ile TOBİNQ arasında ilişki olmadığı, denetim firması büyüklüğü ile TOBİNQ arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Regresyon Analizi

Panel veri analizinde, araştırma modellerinin analizinde hangi yaklaşımın uygun olabileceğine karar verebilmek için ilk önce klasik modelin (Pooled OLS) uygunluğu test edilmektedir (Tatoğlu, 2020: 211). Klasik modelin uygunluğunu ortaya koymak için LR testi gerçekleştirilmiştir. Bu sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: LR Test Sonuçları

TESTLER	Mo del 1	Mo del 2	Mo del 3
	An la mlı lık (p val ue)	An la mlı lık (p val ue)	An la mlı lık (p val ue)
İki Yönlü Modelin Geçerliliği (LR Test)	0.000	0.000	0.000
Birim Etki (LR Test)	0.000	0.000	0.000
Zaman Etki (LR Test)	0.000	0.032	0.000

Tablo 4’te araştırma modellerine ilişkin gerçekleştirilen LR testi sonuçları verilmiştir. Buna göre; her üç modelde de iki yönlü model ($p < 0.05$) geçerli (hem birim etki hem de zaman etkisi) çıkmıştır. Daha sonra birim etki ve zaman etki ayrı ayrı analiz edilmektedir. Analiz sonucunda, araştırma modellerinde birim etkinin olduğu ($p < 0.05$) yani modellerin analizi için klasik modelin uygun olmadığı ve zaman etkisinin bulunduğu ($p < 0.05$) tespit edilmiştir. Bu bağlamda araştırma modellerinin analizinde iki yönlü modelin geçerli olduğu görülmüştür.

Araştırma modellerini analiz etmek için uygun olan tahminciyi belirlemek için gerçekleştirilen test sonuçlarına Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5: Tahminci Seçim Sonuçları

	Model 1	Model 2	Model 3
	Anlamlılık (p value)	Anlamlılık (p value)	Anlamlılık (p value)
İki Yönlü Model Hausman Testi	0.0628	0.0001	0.000
Score Testi	-	0.000	0.000
Hausman Testi	-	0.000	0.000

Tablo 5’te verilen analiz sonucuna göre; Model 1’e ilişkin gerçekleştirilen “İki Yönlü Hausman Testi” ile sabit etkiler tahmincisi tesadüfi etkiler tahmincisine karşı test edilmiştir. Test sonucunda H_0 hipotezi reddedilmediğinden ($p > 0.05$) tabloda belirtilen Score Testi ve Hausman Testi’nin yapılmasına gerek duyulmamıştır. Bundan dolayı Model 1’in tahmininde tesadüfi etkiler tahmincisinin kullanılmasına karar verilmiştir. Model 2 ve Model 3’e ilişkin tahminci seçimi için gerçekleştirilen “İki Yönlü Hausman Testi” analizi sonucunda H_0 hipotezi reddedilmiştir (“en az bir etki bağımsız değişken ile korelasyonludur”) ve iki yönlü sabit etkiler tahmincisi geçerli çıkmıştır ancak bu test sonucunda karar vermeden önce Score Testi ve Hausman Testi ile ayrı ayrı test edilmesi gerekmektedir. Score Testi ve Hausman Testi sonucunda H_0 hipotezi reddedildiğinden Model 2 ve Model 3’ün analizinde iki yönlü sabit etkiler tahmincisinin kullanılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir.

Araştırma modellerinde değişen varyans, otokorelasyon ve birimler arası korelasyon varsayımlarının test sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Varsayım Testleri Sonuçları

	Model 1		Model 2		Model 3	
Değişen Varyans	Breusch and Pagan Lagrangian		Modified Wald Test		Modified Wald Test	
	Test İst.	P Value	Test İst.	P Value	Test İst.	P Value
	432.18	0.000	4.8e+05	0.000	7.7e+05	0.000
Otokorelasyon	Bhargava et al. Durbin-Watson Test		Bhargava et al. Durbin-Watson Test		Bhargava et al. Durbin-Watson Test	
	1.903		1.814		1.608	
Birimlerarası Korelasyon	Pesaran's Test		Pesaran's Test		Pesaran's Test	
	0.000		0.000		0.000	

Tablo 6'da verilen bilgilere göre; Model 1'e ilişkin gerçekleştirilen Breusch and Pagan Lagrangian testi sonucunda modelde değişen varyans sorunu olduğu ($p < 0.05$), Bhargava et al. Durbin-Watson Testi sonucunda modelde otokorelasyon problemi olduğu (kritik değer 2'den küçük), Pesaran Testi sonucunda modelde birimlerarası korelasyon problemi olduğu tespit edilmiştir. Model 2'de ise değişen varyansın olup olmadığını test etmek için gerçekleştirilen Değiştirilmiş Wald (Modified Wald Test) testi sonucunda değişen varyans problemi ($p < 0.05$) olduğu, otokorelasyonun varlığını test etmek için gerçekleştirilen Bhargava et al. Durbin-Watson Testi sonucunda modelde otokorelasyon problemi olduğu; Pesaran Testi sonucunda ise modelde Birimlerarası korelasyon problemi olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde Model 3 için gerçekleştirilen testler sonucunda söz konusu modelde değişen varyans, otokorelasyon ve Birimlerarası korelasyon problemi olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma modellerinin tamamında değişen varyans, otokorelasyon ve birimlerarası korelasyon problemi ile karşılaşmıştır. Bu problemlerden biri araştırma modelinde bulunduğu Driscoll-Kraay dirençli tahmincisi ile standart hatalar düzeltilerek, araştırma modellerine ilişkin sonuçlar buna göre yorumlanmaktadır.

Tablo 7: Regresyon Analizi Sonuçları

	(1) ROA	(2) ROE	(3) TOBINQ
DKUS	0.00481 (1.55)	0.0279 (1.78)	0.388** (4.52)
DENGOR	0.00563 (1.24)	0.0357 (1.20)	-0.0520 (-0.87)
DENFİRBUY	0.000366 (0.05)	-0.0115* (-2.10)	-0.353* (-2.05)
KALDRC	-0.00109*** (-8.24)	-0.00355*** (-15.04)	0.00787 (1.54)
AKTF	0.0188*** (6.88)	0.116*** (11.24)	1.426** (4.61)
CONS	1.900*** (101.86)	1.117*** (10.46)	-11.86** (-4.76)
N	860	860	860
R²	0.2618	0.1243	0.0515

ROA: Aktif Karlılık **ROE:** Özsermaye Karlılığı **TOBINQ:** Tobin q **DKUS:** Denetim Komitesi Üye Sayısı **DENGOR:** Denetçi Görüşü **DENFİRBUY:** Denetim Firmasının Büyüklüğü **KALDRC:** Kaldıraç Oranı **AKTF:** Toplam Aktiflerin Doğal Logaritması

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tablo 7’de bağımsız denetim kalitesinin finansal performans arasındaki ilişkiye yönelik oluşturulan modellere ilişkin regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Model 1’e ilişkin sonuçlar incelendiğinde; denetim komitesi üye sayısı (0.00480; p value: 0.171), denetçi görüşü (0.00563; p value: 0.260) ve denetim firması büyüklüğü (0.00036; p value: 0.958) ile aktif karlılık (ROA) arasında ilişki bulunamamıştır. Elde edilen sonuçlara göre; test edilmek üzere oluşturulmuş olan H1a, H2a ve H3a hipotezleri reddedilmiştir. Bu modelde yer alan kontrol değişkenleri olan kaldıraç oranı ile aktif karlılık arasında negatif anlamlı ilişki (-0.00109; p value: 0.000), aktif toplamı ile aktif karlılık oranı arasında pozitif anlamlı ilişki (0.01883; p value: 0.000) olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca modelin açıklama düzeyi (R²) %26.18 olarak bulunmuştur.

Model 2’de bağımsız denetim kalitesinin öz sermaye karlılığı üzerine etkisi incelenmiştir. Analiz sonucunda denetim komitesi üye sayısı (0.0278; p value: 0.126) ve denetçi görüşü (0.0357; p value: 0.274) ile öz sermaye karlılığı arasında ilişki olmadığı, denetim firması büyüklüğü ile öz sermaye karlılığı arasında negatif anlamlı ilişki (-0.0115; p value: 0.081) tespit edilmiştir. Buna göre H1b, H2b ve H3b hipotezleri kabul edilmemiştir. Model 2’de yer alan kontrol değişkenlerinden kaldıraç oranı öz sermaye karlılığı arasında negatif anlamlı ilişki (-0.0035; p value: 0.000), aktif toplamı ile öz sermaye karlılığı arasında pozitif anlamlı ilişki (0.1159; p value: 0.000) olduğu görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre modelin açıklama düzeyi (R²) %12.43 olarak tespit edilmiştir.

Model 3’te bağımsız denetim kalitesinin Tobin q üzerine etkisi incelenmiştir. Bu bağlamda denetim komitesi üye sayısı ile Tobin q arasında pozitif anlamlı ilişki (0.388; p value: 0.004), denetçi görüşü ile Tobin q arasında ilişki olmadığı (-0.0520; p value: 0.417), denetim firması büyüklüğü ile Tobin q arasında negatif anlamlı ilişki (-0.3529; p value: 0.086) olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda H1c hipotezi desteklenmiş olup, H2c ve H3c hipotezleri desteklenmemiştir. Kontrol değişkenlerinden

kaldıraç oranı ile Tobin q arasında ilişki olmadığı (.00786; p value: 0.175) ancak aktif toplamı ile Tobin q arasında pozitif anlamlı ilişki (1.426; p value: 0.04) olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç

Bağımsız denetim bir görüş bildirmeden önce sonuçlara varma ve karar verme konusunda bağımsız denetçinin mesleki yargısına dayanır. Denetim standartlarında denetim kalitesinin net bir tanımı bulunmamaktadır. Standartlar, bir denetimde nelerin yapılması gerektiği konusunda denetçilere rehberlik eder ve standartlara uygunluk, bir denetimin başarılı olduğunu ve kabul edilebilir kalite seviyelerinde gerçekleştiğini gösterir (Ziaee, 2014: 40). Kaliteli bir denetim, aynı zamanda yatırımcıların mevcut işletmenin sunmuş olduğu finansal tabloları daha güvenilir olarak algılamasına sebep olacaktır. Dolayısıyla bağımsız denetim kalitesinin işletmelerin finansal performansına olumlu etki edeceğine dair bulgular (Hassan ve Farouk; 2014; Al Ani ve Mohammed, 2015; Cengiz vd. 2017; Khan ve Subhan, 2019; Önder ve İrkörücü, 2020; Kesen ve Salur, 2020) mevcuttur.

Bu araştırmada denetim kalitesi ve finansal performans arasındaki ilişki, bağımsız denetim kalitesini açıklamada denetim komitesi üye sayısı, denetçi görüşü ve denetim firması büyüklüğü değişkenleri yardımıyla incelenmiştir. Araştırma sonucunda denetim komitesi üye sayısı ile ROA arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Sonuçlar Moses vd. (2016) ile tutarlıdır. Ayrıca denetim komitesi üye sayısı ile ROE arasında da bir ilişki tespit edilememiştir. Bu sonuçlar, Aanu vd. (2014) ve Elhawary (2021)'in çalışmalarındaki sonuçlarla örtüşmektedir. Denetim komitesi üye sayısı ve Tobin Q arasında ise Dakhllalh vd. (2020) araştırma sonuçlarıyla benzer biçimde anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Alan yazına (Saleh vd. 2007; Bouaziz ve Triki 2012; Aldamen vd., 2012; Aanu, 2014; Aryan 2015; Alqatamin, 2018) ve mevcut araştırma analizlerine dayanarak genel anlamda denetim komitesi üye sayısı ve firma finansal performansı arasında pozitif bir ilişkinin varlığından söz edilebilir.

Bağımsız denetim kalitesi denetçi görüşü açısından incelendiğinde, denetçi görüşü ile finansal performans (ROA, ROE ve Tobin Q) arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Bu bulgular olumlu denetçi görüşünün firmanın finansal performansını pozitif etkilediği sonucuna ulaşan Cengiz vd. (2017), Mareque vd. (2019) ve Önder ve İrkörücü (2020)'nin çalışmalarıyla farklılık arz etmektedir.

Bağımsız denetim kalitesi göstergesi olarak denetim firması büyüklüğü ele alındığında, denetim firması büyüklüğü ile ROA arasında bir ilişki tespit edilemezken, denetim firması büyüklüğü ile ROE ve Tobin Q arasında anlamlı ve negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Ching vd. (2015), hem dört büyük denetim firmasından hem de dört büyük olmayan denetim firmasından beklenen denetim kalitesinin finansal performansı artırmaya gerçekten yardımcı olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca büyük denetim şirketleri daha fazla müşteri ve deneyim sonucu daha yetkin görünebilirler, ancak daha fazla müşteri aynı zamanda aşırı iş yükü anlamına da gelebileceğinden, denetçilerin denetim çabalarına daha az dikkat ve zaman ayırmaları da olasıdır. Bu durum hem müşteriler hem de denetçiler için rekabet dezavantajları da dâhil olmak üzere potansiyel olumsuz sonuçlar doğurabilir (Singh vd., 2022).

Hissedarlar güvenilir olması beklenen ve nispeten kaliteli denetim hizmetleri sunan daha büyük denetim firmalarını tercih etmektedir (Gupta ve Mahakud, 2021). DeAngelo (1981) diğer koşullar sabitken büyük denetim firmalarının sunduğu denetim hizmetinin kalitesinin daha yüksek olduğunu öne sürmektedir ancak Khan ve Subhan (2019) küçük denetim firmalarında denetim kalitesinin standartların altında olduğuna dair bir kanıt bulunmadığını belirtmektedir.

Yaşar (2013) araştırmasında Türkiye’de Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yapılacak denetimlerin bağımsız dış denetimin kalitesini sağlayacak boyutta olması gerektiğini ifade ederek ülkemizde denetim firmaları ve denetçiler açısından caydırıcı bir ceza mekanizmasının olması gerektiğini aksi takdirde bağımsız denetim firmalarının bağımsız denetimde kaliteyi sağlama noktasında yeterli gayreti göstermeyebileceklerine dikkat çekmiştir. Mevcut sonuçlar bu durum ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca araştırmanın örnekleme BİST Sınai Endeksi’nde yer alan firmalardan oluşmaktadır, bu şirketler ekonomik ve itibari açıdan çok büyük olduğundan yatırımcıları düzenlenen denetim raporlarının sonuçlarıyla direkt olarak ilgilenmediği ve etkilenmediği sonucuna varılabilir. Bir başka açıdan büyük denetim firmaları tarafından gerçekleştirilen denetimlerin daha kapsamlı olması ve firmaların kazanç yönetimine ilişkin uygulamalarını kısıtlayıcı özellik göstermesi, mevcut araştırmada denetim firması büyüklüğü ve finansal performans arasındaki negatif ilişkiyi açıklamaya yardımcı olabilir.

Bu bağlamda sonraki çalışmalarda denetim kalitesi ve finansal performans arasındaki ilişkinin denetim kalitesine ait farklı göstergelerin kullanılarak ve farklı örneklemeler ile incelenmesinin ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yazar Katkıları: Bu çalışmanın tüm bölümlerinde yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Aanu, O. S., Odianonsen, I. F., & Foyeke, O. I. (2014). Effectiveness of audit committee and firm financial performance in Nigeria: an empirical analysis. *Journal of Accounting and Auditing*, 1-11.
- Acar, D. , Senal, S. & Usul, H. (2011). Bağımsız Denetim Kalitesi: Denetim Firmaları Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 11 (22), 273-306.
- Afza, T., & Nazir, M. S. (2014). Audit quality and firm value: A case of Pakistan. *Research Journal of Applied Sciences, Engineering and Technology*, 7(9), 1803–1810.
- Ahmed, C.A. and Jusoh, M.A. (2014), Institutional ownership and market-based performance indicators: utilizing generalized least square estimation technique. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 164 (1), 477-485
- Akçakanat, Ö., & Aksoy, E. (2021). Kurumsal Yönetim ve Denetim Kalitesinin İşletme Performansına Etkisi. *İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 4(2), 71-86.

- Akçay, A., Bilen, A. (2018). Denetim Kalitesi ve Göstergeleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (40):227-256.
- Al Ani, M. K., Mohammed, Z. O. (2015). Auditor quality and firm performance: Omani experience. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 74, 13-23.
- Aldamen, H., Duncan, K., Kelly, S., McNamara, R., Nagel, S. (2012). Audit committee characteristics and firm performance during the global financial crisis. *Accounting & Finance*, 52(4), 971-1000.
- Alqatamin, R. M. (2018). Audit committee effectiveness and company performance: Evidence from Jordan. *Accounting and Finance Research*, 7(2), 48.
- Aryan, L. A. (2015). The relationship between audit committee characteristics, audit firm quality and companies' profitability. *Asian Journal of Finance & Accounting*, 7(2), 215-226.
- Blokdijk, H., Driehuisen, F., Simunic, D. A., Stein, M. T. (2006). An analysis of cross-sectional differences in big and non-big public accounting firms' audit programs. *Auditing: A journal of practice & theory*, 25(1), 27-48.
- Bouaziz, Z., Triki, M. (2012). The impact of the presence of audit committees on the financial performance of Tunisian companies. *International Journal of Management & Business Studies*, 2(4), 57-64.
- Buallay, A., & Al-Ajmi, J. (2019). The role of audit committee attributes in corporate sustainability reporting: Evidence from banks in the Gulf Cooperation Council. *Journal of Applied Accounting Research*, 249264.
- Cengiz, S., Dinç, Y., Güngör, S. (2017). Bağımsız Denetim Kalitesinin Finansal Performans Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 171-197.
- Ching, C. P., Teh, B. H., San, O. T., Hoe, H. Y. (2015). The Relationship among Audit Quality, Earnings Management, and Financial Performance of Malaysian Public Listed Companies. *International Journal of Economics & Management*, 9(1):211-229.
- Cruceana, A. C. (2021). A Bibliometric Analysis of the Audit Quality at Global Level. *Accounting and Management Information Systems AMIS 2021*, 316.
- Dakhlallah, M. M., Rashid, N., Abdullah, W. A. W., & Al Shehab, H. J. (2020). Audit committee and Tobin's Q as a measure of firm performance among Jordanian companies. *Jour of Adv Research in Dynamical & Control Systems*, 12(1), 28-41.
- De Angelo, L. E. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of Accounting and Economics*, 3(3), 183-199.
- Detzen, D., Gold, A. (2021). The different shades of audit quality: A review of the academic literature. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 95(1/2), 5-15.
- Diab, A. A., Abdelazim, S. I., Eissa, A. M., Abozaid, E. M., & Elshaabany, M. M. (2021). The impact of client size and financial performance on audit opinion: Evidence from a developing market. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 10(1), 228-228.
- ElHawary, E. (2021). Audit committee effectiveness and company performance: Evidence from Egypt. *Journal of Governance and Regulation/Volume*, 10(2).

- Eshitemi, P. B., & Omwenga, J. (2016). Effect of audit quality on the financial performance of listed parastatals in Nairobi Securities Exchange. *Social Science and Humanities Journal*, 3(12), 186-199.
- Fan, J. P., & Wong, T. J. (2005). Do external auditors perform a corporate governance role in emerging markets? Evidence from East Asia. *Journal of accounting research*, 43(1), 35-72.
- Gupta, N., & Mahakud, J. (2021). Audit committee characteristics and bank performance: evidence from India. *Managerial Auditing Journal*, 35(8), 1057–1093.
- Hassan, S.U., Farouk, M. A. (2014). Audit quality and financial performance of quoted cement firms in Nigeria. *European Journal of Business and Management*, 6(28), 73– 82.
- Houqe, M. N., Monem, R. M., & Van Zijl, T. (2012). Government quality, auditor choice and adoption of IFRS: A cross country analysis. *Advances in Accounting*, 28(2), 307-316.
- Kamuyu Aydınlatma Platformu. (<https://www.kap.org.tr/tr/>)
- Karamanou, I., & Vafeas, N. (2005). The association between corporate boards, audit committees, and management earnings forecasts: An empirical analysis. *Journal of Accounting research*, 43(3), 453-486.
- Kesen,, B., Salur M. N. (2020). Bağımsız Denetim Kalitesinin Şirketlerin Finansal Performansı Üzerine Etkisi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 559-576.
- Khan, A. W., & Abdul Subhan, Q. (2019). Impact of board diversity and audit on firm performance. *Cogent Business & Management*, 6(1), 1611719.
- Khlif, H., & Samaha, K. (2016). Audit committee activity and internal control quality in Egypt: does external auditor's size matter?. *Managerial Auditing Journal*.269-289.
- Kyereboah-Coleman, A. (2008). Corporate governance and firm performance in Africa: A dynamic panel data analysis. *Studies in Economics and econometrics*, 32(2), 1-24.
- Lee, B. B., Cox, S., & Roden, D. (2007). Have the big accounting firms lost their audit quality advantage: evidence from the returns-earnings relation. *Journal of Forensic Accounting*, 8(1), 271-84.
- Mashuri, A. A. S., & Ermaya, H. N. L. (2022). Company Size Moderated Audit Delay Determination on LQ45 Companies on the Indonesia Stock Exchange. *Journal Research of Social, Science, Economics, and Management*, 1(10), 1776-1790.
- Mnif, Y., Tahari, M. (2022). Audit committee characteristics and compliance by Islamic banks with AAOIFI accounting standards. *Advances in Accounting*, 57, 100596.
- Moses, T., Ofurum, C. O., & Egbe, S. (2016). Audit committee characteristics and quality of financial reporting in quoted Nigerian banks. *International Journal of Advanced Academic Research*, 2(5), 1-10.
- Nagy, A. L., Sherwood, M. G., & Zimmerman, A. B. (2022). CPAs and Big 4 office audit quality. *Journal of Accounting and Public Policy*, 107018.
- Önder, Ş., İrkörücü, İ. E. (2020). Bağımsız Denetim Kalitesi İle Finansal Performans Arasındaki İlişki: BIST 100 Endeksinde Yer Alan Şirketler Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (86), 141-152.

Adem Ruhan SÖNMEZ, Reyhan SARIÇİÇEK
Bağımsız Denetim Kalitesi Finansal Performansı Etkiler mi? BİST Sınai Endeksi'nde Bir Uygulama

- Phan, T., Lai, L., Le, T., & Tran, D. (2020). The impact of audit quality on performance of enterprises listed on Hanoi Stock Exchange. *Management Science Letters*, 10(1), 217-224.
- Reid, L. C., Carcello, J. V., Li, C., Neal, T. L., & Francis, J. R. (2019). Impact of auditor report changes on financial reporting quality and audit costs: Evidence from the United Kingdom. *Contemporary Accounting Research*, 36(3), 1501-1539.
- Sağlam, N., & Azgin, N. (2016). Türk Ticaret Kanunu ve son yasal düzenlemelerin finansal raporlama ve denetime etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21 (Muhasebe Denetimi Özel Sayısı), 1515-1526.
- Saleh, N. M., Iskandar, T. M., & Rahmat, M. M. (2007). Audit committee characteristics and earnings management: Evidence from Malaysia. *Asian Review of Accounting*, 147163.
- Salih, J. I., & Flayyihb, H. H. (2020). Impact of audit quality in reducing external audit profession risks. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 13(7), 176-197.
- Singh, H., Sultana, N., Islam, A., Singh, A. (2022). Busy auditors, financial reporting timeliness and quality. *The British Accounting Review*, 101080.
- Tatoğlu, F. Y. (2020). *Panel Veri Ekonometrisi*. Beta Basım Yayım.
- Tuan, K. (2019). Bağımsız Denetim Hizmetinin Kalitesi ve Finansal Performans: Borsa İstanbul Örneği. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 56(649), 69-81.
- Woodland, A. M., Reynolds, J. K., Scholar, C. D. (2003). Restatements and audit quality. *Journal of Accounting and public policy*, 15, 55-79.
- Yaşar, Y. A. (2013). Bağımsız Dış Denetim Kuruluşlarına Yönelik Gözetim ve Denetim Etkinliğinin Bağımsız Dış Denetim Kalitesi ile İlişkisi: Türkiye Değerlendirmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (1) , 465-480.
- Ziaee, M. (2014). The effect of audit quality on the performance of listed companies in Tehran Stock Exchange. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, 21, 36-43.